

Landsbygdsdepartementet
li.remissvar@regeringskansliet.se
li.dl@regeringskansliet.se

Remissvar över betänkandet SOU 2024:56

Animalieproduktion med hög konkurrenskraft och gott djurskydd

Sammanfattning:

Det är en gedigen och väl underbyggd rapport med genomarbetade förslag. Vi styrker särskilt förslagen som rör innovation och forskning i kapitel 7.

Sverige har i allmänhet, och i synnerhet inom animalieproduktionen, en stark position inom prediktion och prevention – den mycket låga antibiotikaanvändningen är ett exempel på detta. Genom ökade satsningar på innovationer som stärker företagens konkurrenskraft samt utveckling av ny kunskap som svarar mot näringens uttalade behov kan företagen utveckla och stärka denna position vilket leder till en hållbar, lönsam och attraktiv animalieproduktion med högt förtroende hos konsumenterna. Detta förutsätter att branschen i högre grad är delaktig i utformning av satsningar på innovation och forskning så att dessa svarar mot näringens uttalade behov samt att branschen är med och bedömer ansökningar. Det behövs även en nationell samverkansstruktur för att främja och stödja ökad innovation. Sweden Food Arena har i uppdrag via Livsmedelsstrategin att vara en samlande och behovsformulerande aktör av innovations- och forskningsbehov hos företag i livsmedelskedjan. Nu måste vi involveras tydligare i myndigheternas arbete. Vi är redo att bidra.

Sweden Food Arenas kompletterande information till utredningen

Vi välkomnar att ökade medel tillförts Nationella forskningsprogrammet för livsmedel, enligt forsknings- och innovationspolitiska propositionen (2024). Vi vill understryka att en förutsättning för ökad lönsamhet i primärproduktionen är att även förädlingsledet utvecklas och stärks. Till skillnad från primärproduktionen där det finns riktade satsningar på innovation via EIP Agri saknas det årliga, öronmärkta innovationssatsningar på förädlingsledet, inklusive animalier. De ökade medel som tillförts Formas via forsknings- och innovationspolitiska propositionen är i huvudsak riktade till forskning och ”till viss del” innovation. Vi anser att satsningarna på innovation i förädlingsled och handel måste stärkas.

Sweden Food Arenas kompletterande förslag till utredningen

4.10 Utredarens överväganden och förslag – områden utanför djurskyddsområdet

Vi har följande kommentarer och förslag till utredningen

”Staten går in med kreditgarantier eller annat finansiellt instrument om 1 miljard kronor till lämplig aktör som erbjuder lån till svenska lantbruksföretagare i syfte att underlätta kapital försörjningen för investeringar i djurstallar.”

Vi föreslår att staten utvecklar nya finansieringsinstrument enligt nedanstående förslag:

För att stärka konkurrenskraften behövs ökade investeringar i stallar och teknik vilket kräver bland annat tillgång till kapital. Tillväxtverket och Jordbruksverket har tillsammans med LRF, Lantmännen, WWF, Fossilfritt Sverige och Sweden Food Arena utarbetat förslag på utvecklade finansieringslösningar för lantbrukare och nya innovativa livsmedelsföretag. Förslagen presenterades för Landsbygdsdepartementet i januari.

För lantbrukare föreslås följande:

- Offentligt finansierad garanti med stöd av EIF och med hjälp av svenska långivare/banker
- Offentligt (del) finansierad lånefond
- Vidareutveckling av befintliga investeringsstöd

Förslagen föreslås undersökas vidare inom Jordbruksverkets uppdrag

Förhandsbedömning för finansieringsinstrument inom ramen för den gemensamma jordbrukspolitiken.

För livsmedelsföretag i tidiga skeden föreslås följande:

- Investeringslån för ny innovativ matproduktion
- Fond för uppskalning av innovativa bolag

Vi förordar att Regeringen ger i uppdrag till Tillväxtverket att genomföra förstudier med fokus på kapitalbehov och finansieringslösningar till livsmedelsföretag i tidiga skeden.

”Regeringen bör uppdra åt relevanta forskningsfinansiärer att ge frågor kring svenskt avelsarbete en hög prioritet i forsknings utlysningar. Det gäller även tillämpad forskning och utvecklingsarbete inom avelsområdet.”

Vi instämmer i förslaget.

Vi föreslår att punkt 6 i Formas regleringsbrev¹ från Landsbygds- och infrastrukturdepartementet utvecklas med uppdrag enligt utredningens förslag att ge

¹ [Regleringsbrev 2025 Anslag 1:24 och 1:25](#)

frågor kring svenskt avelsarbete en hög prioritet i forskningsutlysningar. Det gäller även tillämpad forskning och utvecklingsarbete inom avelsområdet. Vi föreslår även en stärkt finansiering inom området.

”I regeringens arbete med Sveriges nya livsmedelsstrategi bör vikten av att stärka det inhemska avelsarbetet, öka den genetiska kompetensen samt behovet av tillgång till svensk avels- och seminverksamhet betonas.”

Vi styrker detta förslag och är enig med utredaren i att ett bra djurmateriel är nödvändigt för en lönsam produktion, vilket i sin tur är en förutsättning för lantbrukare att vilja och kunna utveckla sin verksamhet.

Brist på genetiker med datavetenskaplig kompetens i de nordiska länderna är ett problem. För att behålla kompetensen inom genetik i aveln är ett fortsatt starkt svenskt avelsarbete avgörande.

5.5 Utredarens överväganden och förslag

”Av det totala anslaget för forskningsstöd till Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande, Formas, ska andelen för djurskyddsbefrämjande åtgärder utökas till minst 18 miljoner kronor per år under perioden 2025–2028 varav minst 12 miljoner kronor ska gå till åtgärder som förbättrar djurhälsan och bidrar till korrekt, restriktiv och därmed minskad läkemedelsanvändning”.

Vi styrker förslaget att satsningarna på djurskyddsbefrämjande åtgärder hos Formas ska öka med följande medskick att:

- Forskning inom det nationella forskningsprogrammet för livsmedel får en fortsatt förstärkning och samspelar med mer företagsnära forskning och innovation. Detta är endast möjligt om innovationssatsningen utgår från företagets behov. Näringslivet bör vara en tydlig medfinansör inom programmet.
- Näringsens involvering i utformning av satsningar och dess innehåll förtydligas i regeringsuppdrag och regleringsbrev

Kapitel 7 Innovation och forskning

Det svenska lantbruket har stor potential att öka animalieproduktionen. Lantbrukarna har naturresurserna, teknikintresse och ett stort fokus på djurskydd och djurhälsa. Kapitel sju beskriver mycket väl de utmaningar som politiken behöver adressera för att frigöra den potential vi ser. Forsknings- och innovationspolitiken svarar bland annat ”inte tillräckligt väl mot samhällets behov och är inte anpassad till ett samhälle i snabb förändring” och

behöver säkra ”den kunskap och innovationsförmåga som krävs för att lösa samhällets utmaningar och bidrar till näringslivets konkurrenskraft”². Vi menar att den utgår i alltför liten grad från den samlade kunskapen om entreprenörskap och behov (7.5.1). Vårt innovationsekosystem är fragmenterat, projektfinansierat och regionaliserat (7.5.2). Andra länder satsar sedan årtionden på sin näring, bland de nordiska länderna satsar Sverige minst forsknings- och utvecklingsmedel per capita inom livsmedel³. Det resulterar bland annat i att vår export är mindre än övriga länder (7.8.1).

Sverige behöver utveckla ett nationellt, sammanhängande innovationsekosystem där idébäraren, entreprenören och det etablerade företaget får stöd för att snabbt kunna utvärdera sin idé eller ny teknik och besluta om nästa steg. En effektiv process är lönsam för både företag, som därmed kan ta välgrundade beslut, och för samhälle där fler jobb och en växande export genererar ökade skatteintäkter.

7.13 Utredarens överväganden och förslag

Vi bifaller utredarens förslag med följande kommentarer:

”Stärk samverkan mellan svenska innovationsresurser och intressenter i en nationell samverkansstruktur för ökad innovation”.

Sweden Food Arena presenterade 2022 förslag på en satsning på regionalt innovationsstöd genom samordning mellan nationella och regionala aktörer⁴. Förslaget backades upp av regioner och länsstyrelser som lämnade in ett gemensamt förslag till uppdateringen av Livsmedelsstrategin.

Ge Tillväxtverket ett nationellt uppdrag att stärka livsmedelskedjans konkurrenskraft och lönsamhet genom att utveckla ett bredare innovationsfrämjande riktat mot livsmedelsnäringen samt agera som en samverkansnod med en tydlig samordnande roll.

Genom att realisera förslaget kan livsmedelskedjan utvecklas till en innovationsmotor i svensk ekonomi, samtidigt som de offentliga medlen till innovation och innovationsstöd används betydligt mer effektivt och genererar större nytta.

”Förstärkt uppdrag till myndigheterna att bidra till konkurrenskraft”

För att öka nyttiggörandet av kunskap och öka forskarnas kunskap om näringens behov, har vi utvecklat en modell vi kallar för Kunskapspyramiden⁵. Inspiration är hämtad från Danmark där Food & Biocluster idag jobbar enligt denna modell. Vi efterfrågar uppdrag och finansiering för att utveckla arbetssättet tillsammans med finansiärer och forskare. I

² [Ny myndighetsstruktur för finansiering av forskning och innovation; SOU 2023:59](#) sid 16-18

³ [Livsmedelssystemet mot 2035](#), sidan 16

⁴ [Förstudie_Ett-modernt-innovationssystem-1.pdf](#) sidan 18

⁵ [Förstudie_Ett-modernt-innovationssystem-1.pdf](#)

vår modell är företagets behov i fokus. Kunskapspyramiden har fokus på hela värdekedjan och är ett komplement till Kunskapsnav Animalier som enbart riktar sig till lantbruket/gårdsnivå.

Sweden Food Arenas uppdrag är att vara en samlande och behovsformulerande aktör. Vi gör regelbundet kartläggningar av näringsens behov av ny kunskap inom bland annat animalier⁶. Det är avgörande att vi och övriga branschföreträdare i högre grad är delaktiga i finansiärernas utformning av forskningsutlysningar så att de tydligare styr mot näringsens behov. Branschföreträdare behöver även medverka i bedömning av forskningsansökningar. Det bidrar till att innovation och forskning blir relevant och svarar mot de behov och utmaningar som finns i praktiken. Vi föreslår tydligare regeringsuppdrag till de finansierande myndigheterna som klargör ovanstående.

Ökade medel till innovation och forskning

Vi välkomnar att det Nationella forskningsprogrammet för livsmedel förlängs och förstärks fram till 2028. Generellt anser vi att produktionsfrämjande innovation och forskning behöver få högre prioritet i de framtida forskningsutlysningarna, men även hos de statliga forskningsutförarna själva såsom Vinnova, RISE och SVA.

Vinnova är en expertmyndighet inom innovation men saknar uppdrag och finansiering inom livsmedelsområdet. Innovation inom primärproduktionen finansieras idag via Jordbruksverket och EIP Agri, tydliga innovationssatsningar inom förädlingsled och handel saknas.

Vi föreslår:

1. Besluta om en större, riktad satsning på innovation hos Vinnova, riktad mot förädlingsled och handel.
 - Satsningen ska vara i minst samma storleksordning som Nationella forskningsprogrammet för livsmedel (NFP Livs) och innovationssatsningen inom lantbruk, EIP-Agri, d.v.s. minst 125 MSEK per år.
2. Fortsätta utveckla befintliga forskningssatsningar
 - Nationella forskningsprogrammet för livsmedel (NFP-Livsmedel)
 - Besluta om 100 % medfinansiering från staten av de medel som primärproduktionen samlar in via Stiftelsen Lantbruksforskning
 - Att Formas uppdrag avseende att finansiera forskning inom djurskydd och djurvälstånd förstärks i framtida regleringsbrev

⁶ [Animalievardekedjan.pdf](#)

3. Ställa krav att satsningarna 1 och 2 tillsammans

- är sammanhängande och stärker hela värdekedjor (animalier, sjömat, växtbaserat och framtidens nya mat) och möjliggör utvecklingen av cirkulära värdekedjor, från hav och jord till tallrik och bord – och åter.
- främjar både radikal och inkrementell innovation
- stimulerar både excellens och tvärvetenskapliga samarbeten. Livsmedelskedjan behöver tillgång till en samlad bredd av forskning
- i hög grad utgår från livsmedelskedjans behov; d.v.s. Sweden Food Arenas innovations- och forskningsagenda

4. Utveckla nya sätt att finansiera forskning och innovation så att fler små och medelstora företag kan delta genom att:

- Ge myndigheterna i uppdrag att utveckla nya modeller.

5. Stärk Sveriges förmåga att omsätta forskningsresultat i nya produkter och tjänster genom att

- höja basanslaget till RISE
- ge RISE ett tydligt uppdrag att stödja främst små och medelstora företag i deras innovationsarbete med subventionerade erbjudanden

10.10 Analys av åtgärder för en långsiktigt konkurrenskraftig export

Vid sidan av strukturutveckling och ökad samverkan, krävs innovationsfrämjande insatser för att stärka näringens konkurrenskraft och exportförmåga. Vi stödjer den analys som rapporten presenterar och särskilt behovet av satsningar på innovation, genom innovation kan både produktiviteten och lönsamheten stärkas samtidigt som vi utvecklar och stärker de unika mervärden som kännetecknar svensk livsmedelsproduktion.